AAN DE RAAD

Datum opgesteld	27 januari 2022	**Behandelend ambtenaar**	J Hogendorp
Datum agendering	3 maart 2022	**E-mailadres**	j.hogendorp@waadhoeke.nl
Onderwerp	Vaststelling partiële herziening beheersverordening buitengebied Menameradiel t.b.v. beleidsregel Gardenierslandschap Marsum - Wier	**Telefoonnummer**	
Portefeuillehouder	J. Dijkstra		

Voorstel

Een partiële herziening van de beheersverordening Menameradiel vast te stellen waardoor de beleidsregel Gardenierslandschap tussen Marsum en Wier in werking treedt.

Inleiding
Het buitengebied van de gemeente Waadhoeke behoort vrijwel geheel tot het noordelijke kleigebied waar de agrarische functie vanouds overheerst. Dit zou zomaar saai kunnen klinken, maar dat is het absoluut niet want er zijn talloze sporen van een rijke geschiedenis. Het benutten van de kwelderwallen, het opwerpen van terpen, het aanleggen van dijken, het verkavelen van de grond en het ontwikkelen van een groen boeren erf zijn voorbeelden van die sporen.

Door de jaren heen kregen de bewoners steeds meer grip op het landschap. Dit is een proces geweest van eeuwen. Het resultaat daarvan noemen we erfgoed of cultuurhistorie en zijn we door de jaren heen steeds meer gaan waarderen. In dit specifieke gebied dat strekt van Wier tot aan Marsum zien we veel onderscheidende kenmerken. Het bijzondere van dit landschap is dat het een kleine verkaveling kende met veelal opgaande randbeplanting. Dit had te maken met het grondgebruik voor aardappelteelt en tuinbouw. Bij uitstek de zone op de kwelderwal was daarvoor geschikt en de afzetmarkt was nabij. Die afzetmarkt was niet alleen te vinden in de dorpen maar had ook Leeuwarden als grote klant. De akkers werden begrensd door sloten met in veel gevallen ook randbeplanting. Dit diende onder andere voor beschutting van de gewassen. Door de beplanting die in de rest van het buitengebied niet gebruikelijk was werd dit gebied ook wel ‘de lytse wâlden’ genoemd.

Vanaf de periode na de 2de wereldoorlog tot heden is de verandering van het landschap in een stroomversnelling geraakt met als resultaat een grootschaliger landschap, waarbij veel kenmerken van de voorgaande eeuwen verloren zijn gegaan. Voor de boeren is dit een zoektocht geweest naar een goed functionerend boerenbedrijf in het bestaande landschap.

Maar wat de een goed vindt, wordt door de ander betwist en zo ontstaat er spanning. De belangen kunnen verschillen. Dat is ook merkbaar in het gebied tussen Wier en Marsum. De boer ziet zich genoodzaakt zijn bedrijf te optimaliseren om de kosten laag te houden en de opbrengsten te optimaliseren. De omgeving ervaart een teloorgang van karakteristieke kenmerken. Botsing van belangen of kans om in gesprek te gaan? De gemeente Waadhoeke heeft gekozen voor het laatste.

Gezien de maatschappelijke wens een vorm van bescherming te bieden zijn we het gesprek in de omgeving aangegaan. We zijn vervolgens samen met de boeren uit het gebied, dorpsbelang, provincie Fryslân en andere belanghebbenden op zoek gegaan naar een werkwijze waarin behoud en beheer van het landschap centraal staat en toch ook een afweging van belangen plaats kan vinden. De nadruk ligt niet op de regels maar op het bieden van handvatten voor ontwikkelingen met respect voor het gebied. Toch zijn er uiteindelijk ook (spel)regels nodig. Het doel is dat er een werkbaar geheel ontstaat. De beleidsregel gardenierslandschapMarsum - Wier is hier het resultaat van, de voorliggende herziening van de beheersverordening zorgt voor een wettelijke grondslag voor de beleidsregel.

Beoogd (meetbaar) effect
Bescherming bieden voor cultuurhistorische en landschappelijke waarden in het gebied Marsum – Wier waarbij tegelijkertijd nog voldoende ruimte is voor ontwikkeling.

Motivering

Argumenten

1.1 Uw raad is bevoegd gezag om de herziening van de beheersverordening vast te stellen.
Uw raad is als laatste aan zet in dit proces. Want hoewel de raad niet het orgaan is dat de beleidsregel vaststelt, dit is een bevoegdheid van het college van B&W, is de raad wel verantwoordelijk voor de vaststelling van de herziening op de geldende beheersverordening. Deze herziening op de beheersverordening borgt een vergunningplicht in het plangebied voor de activiteit "werk of werkzaamheden uitvoeren" (denk aan: wegen aan leggen, sloten graven of dempen, bomen planten/rooien en grond op hogen/af graven).

Hoe zit dit precies? Het college van B&W is bevoegd om beleidsregels vast te stellen. Echter om deze specifieke beleidsregel te kunnen laten werken is er een vergunningplicht nodig. Deze vergunningplicht zit niet in de huidige beheersverordening Buitengebied Menameradiel. Hierdoor kan op dit moment een ieder zonder vergunning de hiervoor geschetste werkzaamheden uitvoeren, sloten dempen etc. Door de beheersverordening te herzien ontstaat een vergunningsplicht die borgt dat het gebiedsproces die is omschreven in de beleidsregel ook daadwerkelijk een wettelijke grondslag heeft en zodoende in werking kan treden. Zonder deze vergunningplicht kan het voorgestelde gebiedsproces in de beleidsregel niet in werking treden.

1.2 Het gebied verdient een regeling die de cultuurhistorische en landschappelijke waarden beschermt.
De gemeente Waadhoeke heeft in 2018 besloten om de procedure voor het bestemmingsplan buitengebied Menameradiel in afwachting van de Omgevingswet en het daarbij behorende Omgevingsplan niet af te ronden. Daarmee ontbreekt echter een kader voor het beoordelen van activiteiten die ertoe zouden kunnen leiden dat de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten van het voormalige tuinbouwgebied rond Berltsum, Bitgum, Ingelum en Marsum worden aangetast. In de huidige beheersverordening buitengebied Menameradiel zit namelijk, behoudens een aanlegvergunning bij een archeologische dubbelbestemming, geen enkele beschermende maatregel.

1.3 Dit beleid is middels 'Nabij Besturen' tot stand gekomen
Er is in 2019 de keuze gemaakt om samen met vertegenwoordigers in het gebied tot een vorm van bescherming te komen. De manier hoe de bescherming geregeld zou worden stond niet vast, omdat we eerst een open gesprek op gang wilden brengen. Hierna is gekeken naar hoe de gewenste bescherming vorm gegeven kan worden. Om het probleem bespreekbaar te maken is een werkgroep gecreëerd met diverse vertegenwoordigers van belanghebbende partijen in het gebied: gemeente, verschillende boeren uit het gebied, LTO Noord, Landschapsbeheer Friesland, de Provincie, dorpsbelangen en Stichting Ringsom Great Terherne.

BügelHajema Adviseurs is ingeschakeld voor de onafhankelijke begeleiding. Om de waarden van het gebied vast te stellen is tijdens het participatieproces aan de deelnemers gevraagd de waardes in het gebied te omschrijven. Op basis hiervan en op basis van een landschapsbeschrijving die is gemaakt op basis van de geschiedenis van het gebied, zijn de te beschermen elementen bepaald. Ook is samen met de werkgroep gekeken naar de manier hoe de beschermende maatregelen uiteindelijk geborgd zouden moeten worden.

Dit is uiteindelijk samengekomen in de tabel met landschappelijke waarden en met de principes die worden omschreven in de beleidsregel (Bijlage 2). Met een daarbij behorende gebiedscommissie die adviseert aan de gemeente. Bijkomend voordeel van dit hele proces is dat partijen, die tot voor kort soms lijnrecht tegenover elkaar stonden, met elkaar in gesprek zijn gekomen. Het proces heeft mede daarom langer geduurd dan vooraf gedacht. De beleidsregel is daarnaast afgelopen zomer nog voor reacties gestuurd aan de werkgroepleden en heeft afgelopen periode ter inzage gelegen voor inspraakreacties. Dit heeft niet meer geleid tot aanpassingen aan het document. De inspraaknota is te vinden in bijlage 2 van de beleidsregel.

1.4 Deze maatregel biedt flexibiliteit en maatwerk
Uitgangspunt is vanaf het begin geweest om maatwerk en flexibiliteit te leveren en tegelijkertijd het landschap te beschermen en waar mogelijk ook te herstellen. In de huidige beleidsregel komt dit samen. De al bekende Nije Pleats methodiek is hiervoor als input gebruikt. In het kort komt het neer op het volgende proces:

Als iemand een vergunningaanvraag of bij voorkeur een vooroverleg aanvraag doet voor een ingreep in het landschap, gaat het gebiedsproces in werking . De volgende stappen worden vervolgens doorlopen:

Stap 1: Vroegtijdig overleg tussen de initiatiefnemer en de gemeente om het voornemen van de aanvrager te bespreken. Hier wordt bekeken hoe kansrijk het initiatief is.

Stap 2: Er wordt onderzocht welke landschappelijke kenmerken binnen het plan in aanmerking komen voor “te behouden”, “te respecteren” of “gewoon te behandelen”.

Stap 3: De gemeente beoordeelt of de gebiedscommissie ingeschakeld wordt; als er sprake is van te behouden of te respecteren landschappelijke kenmerken dan wordt de gebiedscommissie ingeschakeld.

Stap 4: De gebiedscommissie beoordeelt aan de van hand de beleidsregel en komt tot een advies.

De gebiedscommissie is een onafhankelijk commissie die het initiatief van de boer of een andere initiatiefnemer bekijkt. De commissie bestaat uit minimaal 3 personen en wordt samengesteld op basis van de vraag, maar bevat altijd een onafhankelijk voorzitter en een cultuurlandschappelijke deskundige, aangevuld met bijvoorbeeld een landschapsarchitect of een deskundige vanuit het Wetterskip. De boer kan zich laten ondersteunen door een (agrarisch) adviseur, de gemeente is toehoorder.
Naast kwaliteit is snelheid een belangrijk aspect; de commissie komt binnen een beperkt tijdsbestek en een beperkt aantal bijeenkomsten tot haar advies. Bij iedere vraag zal er maatwerk geleverd moeten worden, met als doel om een oplossing te vinden die voor alle partijen bevredigend is.

Kanttekeningen
N.v.t.

Analyse

Relevante cijfers
N.v.t.

Samenleving
Zie argument 1.3

Ontwikkelingen en trends
De laatste jaren zien we een terugkomende discussie tussen de landbouw, het landschap en biodiversiteit. Ook bij dit project ligt de aanleiding in deze onderwerpen. Door schaalvergroting in de landbouw wordt ons buitengebied steeds eentoniger. Deze ontwikkeling heeft dorpsbewoners aan de bel doen trekken. Een andere trend die we zien is dat er steeds meer initiatieven van onderop ontstaan om hier wat aan te doen.

Alternatieven
N.v.t.

Vervolg
Om de beleidsregel een wettelijke grondslag te geven dient de raad een herziening van de beheersverordening buitengebied Menameradiel vast te stellen. Tegen een beleidsregel en vaststelling van een beheersverordening is geen bezwaar en beroepsrecht mogelijk. Zodoende zal de beleidsregel en de herziening van de beheersverordening direct na publicatie van kracht worden.

Inwonersparticipatie
Zie 1.3 bij argumenten.

Communicatie
De beleidsregel en de herziening van de beheersverordening zal gepubliceerd worden in het Gemeenteblad en digitaal inzichtelijk worden. Ook is aan de werkgroepleden gevraagd om de beleidsregel in het gebied verder onder de aandacht te brengen. Dus via dorpsbelangen en bewoners van het gebied zelf.

Financiën
De kosten zijn gedekt uit het regulier werkbudget voor ruimtelijke plannen. Kosten voor een onafhankelijke deelnemer aan de gebiedscommissie zullen hier vooreerst ook uit worden betaald. Onder de Omgevingswet is ruimtelijke kwaliteit een belangrijk onderwerp. Over de organisatorisch borging hiervan bij inwerkingtreding van de wet zijn we nog in gesprek. Tegen die tijd zal gekeken worden of deze adviesrol daar ook in onder te brengen valt.

Juridisch kader
Algemene wet bestuursrecht, Wet ruimtelijke ordening

Bijlagen
Bijlage 1: Partiële herziening beheersverordening buitengebied Menameradiel
Bijlage 2: Beleidsregel Gardenierslandschap tussen Marsum en Wier

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2022-01-037012

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke 15 februari 2022 om ;

B E S L U I T

Een partiële herziening van de beheersverordening Menameradiel vast te stellen waardoor de beleidsregel Gardenierslandschap tussen Marsum en Wier in werking treedt

Aldus vastgesteld in de openbare
raadsvergadering van 03 maart 2022,

, voorzitter

{{ r1}} , griffier

Dit document is digitaal ondertekend.